

כפשוטו – הרי כאן איסור בל תשחית האמור בתורה. ואם כמדרשו, מדת דרך ארץ שמענו שלא לבעול
שלא כדרכה (שאינן הגון לאדם לשנת את דרכו. רש"י); –
בת לאביה – מטמונת שוא; מפחדה לא יישן בלילה. בקטנותה – שמא תתפתה. בנערותה – שמא תזנה.
בגרה – שמא לא תינשא. נישאת – שמא לא יהיו לה בנים. הזקינה – שמא תעשה כשפים; –
לא תעיל דויה בלבך דגברי גיברין קטל דויה – אל תכניס דאגה בלבך, שגבורי גבורים הרגה הדאגה.
[וכבר אמר שלמה המלך בחכמתו דאגה בלב איש ישחנה – רבי אמי ורבי אסי, אחד אמר: ישחנה מדעתו
ואחד אמר ישחנה לאחרים]; –
מנע רבים מתוך ביתך, ולא הכל תביא אל ביתך (אפילו אותם שאתה מתעסק עמהם לא תביאם תדיר
לביתך. רש"י); –
רבים יהיו דורשי שלומך. גלה סודך לאחד מאלף; –
משוכבת חיקך שמור פתחי פיך; –
אשה טובה – מתנה טובה, בחיק ירא אלקים תנתן. אשה רעה – צרעת לבעלה, מה תקנתו? יגרשנה מביתו
ויתרפא מצרעתו;
אשה יפה – אשרי בעלה, מספר ימיו כפלים;
העלם עיניך מאשת חן פן תלכד במצודתה, אל תט אצל בעלה למסוך עמו יין ושכר כי בתואר אשה יפה
רבים הושחתו ועצומים כל הרוגיה;
רבים היו פצעי רוכל (שעסקו עם הנשים בתכשיטיהן, ופעמים מוצאו בעלה מתיחד עם אשתו ומכהו
ופוצעו);
המרגילים לדבר ערוה – כניצוץ מבעיר גחלת (רש"י): כשביב המבעיר את הפחם כך כל אשר להם כלה
והולך). ככלוב מלא עוף כן בתיהם מלאכים מרמה.
אל תצר צרת מחר כי לא תדע מה ילד יום, שמא למחר איננו ונמצא מצטער על עולם שאינו שלו.
כל ימי עני רעים. בן סירא אומר: אף לילות; בשפל גגים גגו ובמרום הרים כרמו, ממטר גגים לגגו ומעפר
כרמו לכרמים.

דפים ק – קא

ר.י. כל ימי עני רעים וטוב לב משתה תמיד – כיצד דרשו החכמים מקרא זה?

כל ימי עני רעים וטוב לב משתה תמיד. מקרא זה דרשוהו החכמים בפנים שונות;
– על בעלי תלמוד (שקשה ללמדו מרוב קושיות וסוגיות) ובעלי משנה (הנוחה ללמוד). ורבה פירש להפך;
– על מי שיש לו אשה רעה ושיש לו אשה טובה (רבי חנינא);
– אסטניס ומי שדעתו יפה (רבי ינאי);
– רחמני ואכזרי (רבי יוחנן);
– מי שדעתו קצרה ומי שדעתו רחבה (רבי יהושע בן לוי).
'כל ימי עני רעים' – אפילו שבתות וימים טובים, כדשמואל שאמר שינוי וסת תחילת חולי מעיים (אף
עני האוכל בשבתות ובימים טובים מעדנים שאינו רגיל בהם, רע לו).

דף קא

ריא. א. האם מותר לשורר פסוקים מן התורה?

ב. האם מותר ללחוש על המכה?

ג. האם מותר לשאול בדבר שדים?

ד. 'ההוגה את השם באותיותיו – אין לו חלק לעוה"ב' (לדברי אבא שאול) – במה דברים אמורים?

א. הקורא פסוק ועושהו כמין זמר, אף על פי שהוא משיר השירים (והרי עיקרו שיר) – מביא רעה לעולם (עפ"י רש"י).

כתבו כמה פוסקים שכשכוונתו לשבח ולהודות לה' [או כתפילה] – מותר. ברמב"ם ושו"ע הושמט כל עיקר דין זה.

[וכן הקורא פסוק בבית משתאות בלא זמנו – מביא רעה לעולם. להוציא אם אומרו בזמנו על המשתה כגון שהוא יום טוב ונוטל כוס בידו ואומר עליו דברי הגדה ופסוקים מענינו של יום – זה מביא טובה לעולם].

ב. שנינו, הלוחש על המכה (פסוקים מהתורה) אין לו חלק לעוה"ב. ופרש ר' יוחנן: ברוקק ואה"כ לוחש (אבל להפך – יש לו חלק, שאין זה בזיון כל כך. ואולם איסור יש בכל אופן. יו"ד קעט, ח). ואפילו בלא הזכרת שם אסור, וכל פסוק שהוא, בין שיש לו קשר עניני למכה ולרפואה בין שאין לו.

א. לדעת רש"י בשם רבותיו – מותר בלעז. אבל ברוקק יש לזוהר בכל ענין, בפרט עם מזכירים השם (ערמ"א יו"ד קעט, ח. וע"ש ב"ח ו"ד).

ב. דוקא על המכה הקיימת אסור, אבל להגן – מותר (שבעות טו: ופוסקים). וכן במקום סכנת נפשות הכל מותר (פוסקים).

ג. אין שואלים בדבר שדים בשבת (משום 'ממצוא חפצך ודבר דבר'), אבל בחול – מותר. ולרבי יוסי אסור. וטעמו מפני הסכנה, שלא יזוק על ידיהם.

יש אומרים שלא הותר אלא לשאול על דבר שנאבד וכד', אבל מעשה שדים אסור, ככישוף. ויש חולקים. והסיקו הפוסקים שבכל אופן יש להמנע מכך.

ד. ההוגה את השם באותיותיו, לדברי אבא שאול אין לו חלק לעולם הבא. ואמרו בגמרא: בגבולין ולא במקדש. ובלשון עגה. (יש מפרשים: בלשון לעז. וי"מ: כדרך שיחה שלא לצורך, או בשינוי הנקודות). יש אומרים שמדובר בשם הוי' וי"מ בשם בן מ"ב אותיות, שמפרשו (ערש"י ותוס' סוכה ה ועוד. וכן נחלקו הדעות אם מדובר שמבטא את שם השם או שמבטא את האותיות במלואן). וכל זה לענין מה שאמרו שאין לו חלק לעולם הבא, אבל איסור יש בדבר מלבד במקדש באופן המותר.

דף קב

ריב. א. אלו שני צדיקים טעו וחתמו לירבעם בן נבט?

ב. איזו עת מזומנת לפורענות ואיזה מקום מסוים מזומן לפורענות?